

EAÕK Pärnu ja Saare piiskopkonna LEHT

N° 8 (26)
August 2014

Kirikukalender (valikuliselt). **Augustikuus peab Õigeusu Kirik järgmisi pühasid:**

1.08. Meie Issanda kalli ja Elavakstegeva Ristipuu väljatoomine (1164).

*Haiguste tõttu, mis Bütsantsi keisririigi pealinnas Konstantinoopolis augustikuus tihti levisid, on ammustest aegadest kehtestatud tava tuua selle linna teedele ja tänavatele paikkonna pühitsemiseks ja haiguste peletamiseks suur kristlaste pühadus – Issanda Rist, mida VI sajandist hoiti kuninglikus varakambris. Sel päeval toodi Rist püha Sofia katedraali ning pärast teenistust viidi välja ja kuni Jumalaema Uinumise pühani korraldati kogu linnas palveteenistusi. Sellest tavast ongi alguse saanud Ristipuu väljatoomise püha tähistamine ... Vanal ajal polnud arstiteadus sedavõrd arenenud kui täna ning seepärast pöördusid inimesed abi saamiseks Jumala poole ja **usu järgi antigi neile terveksaamine**. Tavakohaselt pühitsetakse sellel päeval vett, aga ka uue saagi mett.

Jumalasünnitaja Uinumise paastu algus (1.08-14.08).

3.08. Kaheksas pühapäev pärast Kolmainupüha. Vagade Isaaki, Dalmati ja Fausti (IV-V saj) mälestus.

6.08. Meie Issanda, Jumala ja Päästja Jeesuse Kristuse muutmine.

*Maise elu lõpul avaldas Issand Jeesus Kristus oma õpilastele, et Temal tuleb kannatada inimeste eest, surra Ristil ning üles tõusta. Seejärel kutsus Ta kolm apostlit – Peetruse, Jaakobuse ja Johannese Taabori mäele ja **muutis End** (siit ka püha nimetus) nende ees: Tema nägu lõi särava ja Ta rõivad said pimestavalt valgeks. Vana Testamendi kaks prohvetit – Mooses ja Eelija ilmusid mäel Issandale ja vestlesid Temaga. Nende ilmumine tõestas, et Issand on just nimelt See, Kellest on ette kuulutanud kõik prohvetid. Samal ajal Jumal-Isa hääl heledast pilvest, mis varjutas mäge, ütles: „See on Minu armas Poeg, Kellest Mul on hea meel!” (Mt 17:5). Muutmisega Taabori mäel näitas Issand Jeesus Kristus õpilastele oma Jumalikku au, selleks et nemad Tema järgnevate kannatuste ja Ristisurma ajal ei hakkaks kõikuma usus, et Issand on Jumala Ainusündinud Poeg.

Pärnu Issandamuutmise katedraali, Pärnumaa Häädemeeste ja Saaremaa Lümanda koguduse templipüha.

7.08. Püha Mitrofani, Voroneži piiskopi mälestus (säilmete leidmine 1832); püha preestermärter Aleksander Hotovitski (1937) mälestus.

10.08. Üheksas pühapäev pärast Kolmainupüha. Püha märter ülemdiakon Laurentius Roomlase (258) mälestus.

13.08. Püha Tihhoni, Voroneži piiskopi (1783) mälestus.

15.08. Meie Kõigepühama Valitseja Jumalasünnitaja Ikkaneitsi Maria uinumine.

*Imeline oli Kõigepuhtama Neitsi elu, imeline ka Tema Uinumine. Toas, kus lebas Jumala Ema, helendas valgus ning Kristus Ise, ümbritsetuna Taeva Inglise, tuli ning võttis Tema kõige puhtama hinge. Tema keha sängitati Getsemani aeda. Matmise ajal sündis mitmeid imesid. Juudi vaimulikud püüdsid matuserongi laiali ajada, üks neist, Afonius, jooksis ning haaras kanderaamist kinni, et seda ümber lükata. Kuid nähtamatu Ingel raius tal ära mõlemad käed. Rabatud nii sellest imest kui ka hirmust, Afonius kahetses ning püha Peetrus ravis ta terveks. Kohe kattis pilveke matuserongi ning kõik suundusid takistamatult matmiskohta ... Mõne päeva pärast saabus eemal viibinud apostel Toomas. Kaastundest taheti talle anda võimalus Jumala Emaga hüvasti jätta. Kivi veeretati hauakoopa eest, kuid sealt seest leiti üksnes surilinat. Sellest järeldati, et Kõigepuhtama Neitsi Maria keha oli võetud Taevasse, et ta ühineks hingega enne üldist ülestõusmist. Samal päeval pärast söömaaega ning palveid nägid apostlid Jumala Ema Taevase au säras. Ta õnnistas neid: „Rõõmustage! Ma olen teiega kõikidel päevadel ning olen alati teie eestpaluja Jumala ees!”

Pärnumaa Tahkuranna koguduse templipüha.

16.08. Issanda Jeesuse Kristuse kätetatehtud pühakuju Edessast Konstantinoopolisse viimine (944).

17.08. Kümnes pühapäev pärast Kolmainupüha. Preestermärter Miironi (250) mälestus; vaga Alipi, Kiievi kloostri ikoonimaalija (1114) mälestus.

18.08. Kannatajate Flooruse ja Lauruse (II saj) mälestus; **Jumalaema ikooni „Kõikide Kuninganna” austamine** (see on ikoon, mille poole tuleb palvetada vähist tervenemiseks).

23.08. Püha piiskopmärter Irineose, Lyoni piiskopi (202) mälestus.

24.08. Üheteistkümnes pühapäev pärast Kolmainupüha. Püha apostlisarnase Kosma (1779) Aitoliaist mälestus.

27.08. Vaga Piimen Suure (450) mälestus.

28.08. Vaga Mooses Moorlase (400) mälestus; Potšajevi vaga Iiobi mälestus (säilmete leidmine 1659).

29.08. Prohveti, Eelkäija ja Ristija Johannese pea maharaiumine.

* Pärast seda kui Eelkäija Johannes ristas Issandat pani Herodes Antipas, Galilea valitseja ja nelivürst, teda vang. Sest Johannes süüdistas avalikult Heroodest selles, et see, jätnud maha oma seadusliku naise, elas ebaseaduslikku elu Heroodia, oma venna Filippuse lesega. Üks kord oma sünnipäeval korraldas Herodes peo, millel Heroodia tütar Saloome tantsis külaliste ees häbituid tantse ning ahvatles sellega Heroodest, kes töötas anda neiule kõik, mida see iganes palub. Salakavala ema Heroodia nõuandel palus Saloome otsekohe tuua kandikul prohveti pea. Herodes, kartes Jumala viha püha tapmise pärast, muutus kurvaks, kuid külaliste meeleheaks ning ettevaatamatu lubaduse pärast käskis siiski Ristija Johannese pea maha raiuda ning anda see tantsijannale ... Jumala kohus Heroodese, Heroodia ja Saloome üle leidis aset juba nende elu ajal. Saloome, ületades talvel jõge, komistas ning kukkus lahvandusse. Jäätükid ujusid kohe kokku ning muljusid tema kaela. Neiu hakkas valust ja õudusest vee all jalgadega siplema, justnagu tantsides surmaeelset tantsu, mis sai õiglaseks lõpetuseks sellele tantsule, mida ta oli esitanud Heroodese sünnipäeval. Herodes ise sattus ebasoosingusse Rooma keiser Caligula ajal ning saadeti koos Heroodiaga vangistusse Galliassa (praegune Prantsusmaa), kus mõlemad langesid maaväringu ohvriks.

* *Saaremaal asuva Püha Eelkäija Skiita nimepäev.*

30.08. Püha Aleksandri, Konstantinoopoli patriarhi (340) mälestus; vaga Süvari Aleksandri (1533) mälestus; **vaga õilisuusulise suurvürsti Neeva Aleksandri mälestus** (säilmete toomine 1724).

* * *

Pühade isade õpetustest

Vennad tulid mõnede ilmikute saatel abba (vanake) Filiksi juurde ning palusid, et ta ütleks õpetusliku sõna. Vanake vaikus. Kui nad aga väga peale käisid, vastas neile: „Te tahate kuulata sõna?” „Just nii, abba!”, vastasid nemad. Vanake ütles: „Nüüdsel ajal ei ole sõna. Siis kui vennad küsisid vanakestelt ning täitsid selle, mida neile öeldi, siis Jumal ise juhatas vanakesi, mida rääkida; nüüd aga üksnes küsivad, kuid ei tee seda, mida kuulevad. Sellepärast Jumal võttiski vanakestel sõna armuani ära ning nad ei leia, mida öelda; sest pole nende sõna täitjaid.” Kuulates seda, vennad ohkasid ning ütlesid: „Palu meie eest, abba!”

(Julgeme lisada: meie ajal isegi ei küsita enam!)

Üks vend ütles teisele, kes oli sattunud nukrameelsusesse: „Jumala peale peab lootma alati, mitte vahetevahel! Mitte ainult siis, kui tuled toime katsumustega, vaid ka siis, kui nad tunduvad sulle ülejõu olevat ning neile pole lõppu näha. Aga et lootus oleks alati, peab teenima Jumalat ning palvetama Tema poole alati, mitte vahetevahel!”

Teine vend ütles abba Teodorile: „Mitmete kuuletumisülesannete tõttu palvetan ma Jumala poole ainult nende täitmise ajal”. Abba Teodor vastas: „Hästi teed, kui töö ajal ka palvetad. Aga kui sa ei leia aega palvetamiseks Jumala palge ees seistes, siis on sinu pingutused asjatud. Sest meie Taevane Isa ei jaga oma esikohta ei kellegagi ega millegagi ning nõuab mungalt täielikku andumist palvele. See palve aga, mida täidetakse töö ajal, on vaid kõrvaltöö, mitte põhitöö.”

Seesama abba Teodor tuli kord abba Johannese juurde külla ning jutuajamise vahel ütles: „Siis kui me elasime skiitas, olid hingeharjutused meie põhitöö, aga käsitööd pidasime kõrvaltöök; nüüdsel ajal on hingeharjutused muutunud kõrvaltöök, aga kõrvaltöö põhitöök.”

Nagu ilmneb nendest näidetest, on palvele ning juhendamisele vanakeste poolt alati pööratud peamist tähelepanu. Isasid tegi kurvaks vaid see, et igavikku lahkunud vagade asemele leidis aina vähem väärilisi järeltulijaid ... Aga palju neid on alles meie ajal? „Kui Inimese Poeg tuleb, kas Ta leiab usku maa pealt?“ (Lk 18:8).

+ Aleksander, Pärnu ja Saare piiskop

Kavandatud jumalateenistused kirikutes:

Pärnumaal :

Ülempreester Ardalioni (Keskküla) juhendamisel:

Pärnu Issandamuutmise katedraalkirikus

toimuvad jumalateenistused (JT) igal nädalavahetusel:

laupäeval kell 18.00 – koguõine teenistus (KÕ); pühapäeval kell 10.00 – liturgia. **Samuti:**

6.08. – Issandamuutmise püha. Templipüha

5.08. kl 18.00 – koguõine teenistus; 6.08. kl 10.00 – liturgia

15.08 – Jumalasünnitaja Uinumise püha

14.08 kl 18.00 – koguõine teenistus; 15.08. kl 10.00 – liturgia

23.08 kl 10.00 – liturgia. Lioni püha piiskopmärter Irineose mälestus

Häädemeeste Issandamuutmise kirik:

3.08. – Issandamuutmise püha. Templipüha

2.08. kl 15.00 – õhtuteenistus, ristimised; 3.08. kl 10.00 – liturgia

24.08. kl 16.00 – õhtuteenistus

Tahkuranna Jumalasünnitaja Uinumise kirik:

17.08. kl 11.00 – liturgia. Templipüha

Treimani ülemapostlite Peetruse ja Pauluse kirik:

16.08. kl 11.00 – liturgia

Preester Enose (Heinsoo) juhendamisel:

Sindi Jumalailmumise kirik:

17.08. kl 10.00 – liturgia

31.08. kl 10.00 – liturgia

Preester Kristoforose (Parts) juhendamisel:

Jõõpre suurmärter Georgiose kirik:

16.08. kl 10.00 – liturgia

Uruste Issanda Taevaminemise kirik:

24.08. kl 10.00 – liturgia

Preester Agatoni (Paalberg) juhendamisel:

Pootsi-Kõpu püha Kolmainu kirik:

17.08. kl 10.00 – liturgia

Seli-Tõstamaa püha Vassilius Suure kirik:

16.08. kl 10.00 – liturgia

Paadremaa püha Kolmainu kirik:

2.08. kl 10.00 – liturgia

Ülempreester Viktori (Ivask) juhendamisel:

Kihnu saarel püha Nikolai Imetegija kirik:

10.08. 10.00 – liturgia.

Saaremaal:

Ülempreester Andrease (Põld) juhendamisel:

Kuressaare püha Nikolai Imetegija kirikus

toimuvad jumalateenistused (JT) igal nädalavahetusel:

laupäeval kell 17.00 – koguõine teenistus (KÕ); pühapäeval kell 10.00 – liturgia.

Samuti:

6.08. – Issandamuutmise püha.

5.08. kl 17.00 – koguõine teenistus; 6.08. kl 10.00 – liturgia

Ööriku püha Kolmainu kirik:

16.08. kl 10.00 – liturgia

Levala püha Aleksander Nevski kirik:

30.08. kl 10.00 – liturgia. **Templipüha**

Metsküla Issanda Templisseviimise kirik:

15.08. kl 10.00 – liturgia. **Jumalasünnitaja Uinumise püha**

Lümanda Issandamuutmise kirik:

9.08. kl 10.00 – liturgia. **Templipüha**

Muhu-Hellamaa pühade ap. Peetruse ja Pauluse kirik:

10.08. kl 18.00 – palvus Kuressaare haiglas

Preester Toivo (Treima) juhendamisel:

Tornimäe Neitsi Maria Kaitsmise kogudus:

3.08. kl 10.00 – liturgia

15.08. kl 10.00 – liturgia. **Jumalasünnitaja Uinumise püha**

30.07. – 3.08. EAÕK laululaager Tornimäe Neitsi Maria Kaitsmise kirikukompleksis

2.08. kl 18.00 – **Heategevuslik kontsert** ja -kohvilaud EAÕK laululaagri raames.

Saadav tulu läheb Tornimäe kiriku uste renoveerimiseks.

Piila peaingel Miikaeli kirik:

20.08. kl 10.00 – liturgia

Laimjala Püha Vassiilios Suure kirik:

10.08. kl 10.00 – liturgia

Pärsamaa püha Innokenti kirik:

16.08. kl 10.00 – liturgia

Mustjala prohvet Eelija kirik:

31.08. kl 10.00 – liturgia

Leisi püha apostlisarnase Olga kirik:

24.08. kl 10.00 – liturgia

Reomäe apostel Andrease kirik:

2.08. kl 10.00 – liturgia

Püha Eelkäija Skiitas Reomäel toimuvad igapäevased kloostriteenistused. **Liturgia** toimub:

Laup. 2.08. kl 10.00

Kolmap. 6.08. kl 7.30 – **Issandamuutmise püha**

Reede 15.08. kl 7.30 – **Jumalasünnitaja Uinumise püha**

Reede 29.08. kl 7.30 – **Issanda Eelkäija Ristija Johannese peamaharaiumise mälestus.**

Skiita püha. Teenib piiskop Aleksander

Kalmistupühad: PÄRNUMAAL: Häädemeeste 3.08. kl 13.00; Tahkuranna 17.08. kl 14.00; Paadremaa ja Kalli 2.08. kl 12.00 ja 14.00

SAAREMAAL: Tornimäe vana kalmistu 3.08. kl 13.00

Tähelepanu! EAÕK Püha Sinodi korraldusega 26. juunist 2011, mis põhineb EAÕK sama aasta Täiskogu otsusel, on alates 2012. aastast EAÕK kirikukalender viidud kooskõlla suurema osa maailma Õigeusu kirikute liturgilise kalendriga. See tähendab, et Ülestõusmispühade aeg (Suur Paast, Ülestõusmispühad, Viiekümpäeva periood ja Kolmainu püha) peetakse Juliuse kalendri, nn vana kalendri järgi. Ülejäänud jumalateenistuste aastaringi (sh Kristuse Sündimist, Issandamuutmist, Jumalaema Uinumist jne) tähistatakse Gregoriuse, nn uue kalendri järgi.

ÕIGEUSU KATEHHEES

(lühendatult)

Järgneb, algus lehes nr 2

439. Vanemate mitteaustamise patust tuleb aru saada järgnevalt. Niivõrd nagu on kerge ja loomulik armastada ning austada vanemaid, kellele me võlgneme elu, samavõrd raske on patt neid mitte austada. Seepärast Moosese seadus nägi ema või isa solvamise eest ette surmanuhtluse (vt 2Mo 21:16).

440. Käsule vanemate austamisest on lisatud töötus õnnelikust ja pikaajalisest elust. See on tehtud selleks, et nähtava autasuga veel enam ärgitada täitma seda käsku, **millele on kinnitatud** esiteks **perekonna** ning teiseks **ühiskonna elukord**.

441. Seda töötust täidetakse järgmisel viisil. Iidsete patriarhide ning esivanemate eeskujud näitavad, et Jumal annab erilise jõu vanemate õnnistusele (vt 1Mo 27). „Sest isa õnnistamine kinnitab laste kodad“ (Sir 3:8). Oma ülimalt targa ning õiglase Ettenägelikkusega hoiab Jumal eriti ning korraldab nende elu ja õnnelikkust, kes austavad vanemaid maa peal; ning nagu täiusliku autasu korda saadetud heateo eest kingib Ta surematu ning õndsas elu Taevariigis.

442. Nendes käskudes, milles kirjutatakse ette armastus ligimese vastu, mainitakse kõigepealt oma vanemaid, sest nemad on meile loomulikult kõige ligemad.

443. Viiendas käsus tuleb vanemate all mõista ka kõiki neid, kes erinevas suhtes on meile vanemate asemel.

444. Vanemate asemel on meile esiteks *riigivõim* ning *isamaa*, sest riik on suur pere, milles me kõik oleme meie isamaa lapsed; teiseks *karjased* ning *vaimulikud õpetajad*, sest õpetusega ning Salasuste kaudu sünnitavad nad meid vaimulikku ellu ning kasvatavad meid selles; kolmandaks ea poolest *vanemad*; neljandaks *heategijad*; viiendaks *ülemused* erinevatel aladel.

445. Riigivõimu austamisest räägib Pühakiri järgmiselt: „Iga hing olgu allaheitlik valitsemas olevaile ülemustele; sest ülemust ei ole muult kui Jumalalt; kus neid on, seal on nad Jumala poolt seatud. Kes nüüd ülemusele vastu paneb, see paneb vastu Jumala korrale“ (Ro 13:1-2). „Siis on tarvis olla allaheitlik, mitte ainult nuhtluse, vaid ka südametunnistuse pärast“ (Ro 13:5). „Mu poeg, karda Issandat ja kuningat, mõlemate vastu ära mäss!“ (Õp 24:21).

446. Meie armastus isamaa vastu peab ulatuma nii kaugele, et olla valmis loovutama selle eest elu (vt Jh 15:13).

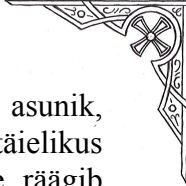
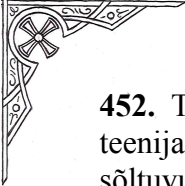
447. *Karjaste* ning *vaimulike õpetajate* austamise kohta räägib Pühakiri nõnda: „Olge sõnakuulelikud oma juhatajaile ja alistuge neile; sest nemad valvavad teie hingi nõnda nagu need, kellele tuleb aru anda, et nad teeksid seda rõõmuga ja mitte ohtes; sest teil ei oleks sellest kasu“ (Hb 13:17).

448. Pühakirjas on eriline korraldus austada *vanemaid* ea poolest nii nagu oma vanemaidki. Apostel Paulus kirjutab apostel Timoteosele: „Vana meest ära sõitle valjusti, vaid manitse teda kui isa, nooremaid kui vendi, vanemaid naisi kui emasid“ (1Tim 5:1-2). „Hallpea ees tõuse üles ja vanale anna au, ning karda oma Jumalat!“ (3Mo 19:32).

449. Saada kinnitust sellest, et *heategijaid* on vaja austada nagu oma vanemaid, võime meie Issanda Jeesuse Kristuse Enda eeskujul, Kes alistus oma Kõigepuhtamale Emale ning isegi Joosepile, vaatamata sellele, et Joosep ei olnud tema vanem, vaid ainult kasvataja (vt Lk 2:51).

450. Peale oma vanemate on veel *ülemused*, keda peab samaväärselt austama. Need on need, kes vanemate asemel muretsevad meie kasvatamise eest, see on *ülemused* ning *juhendajad õppeasutustes*; kes kaitsevad meid korraldageduse ja korraldamatuse eest ühiskonnas, see on *riigivõimu esindajad*; need, kes kaitsevad meid seaduse jõu abil, see on *kohtunikud*; need, kellele riigivõim usaldab ühiskonna turvalisuse, vaenlase eest hoidmise ja kaitsmise, see on *sõjaväeülemused*.

451. Pühakirjas on erinevat liiki ülemuste kohta öeldud: „Tasuge kõigile, mis teie kohus on: maksu, kellele maksu; tolliraha, kellele tolliraha; kartust, kellele kartust; au, kellele au tuleb anda!“ (Ro 13:7).

452. Teenijate ning sulaste-ümmardajate (*sulane*, kasutatakse ka väljendit *ori*, on elanik, asunik, teenija, alam, teenistuja, inimene, kes tingimusteta allub kellegi taatele või on kellestki täielikus sõltuvuses, kes on ilma jäetud kõigist sotsiaalsetest õigustest) allumise kohta isandatele räägib Pühakiri nii: „Orjad, olge sõnakuulelikud neile, kes teile isandad on liha poolest, kartuse ja värinaga oma südame kohtlases meeles, otsekui Kristusele, mitte silmakirjaks, nagu püüdes olla inimestele meelepärast, vaid kui Kristuse orjad, kes südamest teevad, mida Jumal tahab“ (Ef 6:5-6). „Sulased, olge kõige kartusega allaheitlikud isandaile, mitte ainult headele ja leplikele, vaid ka tige daile“ (1Pe 2:18).

453. Pühakiri kirjutab ette kohustused *laste* suhtes vastavalt kohustustele vanemate suhtes. „Ja teie, isad, ärge ärritage oma lapsi vihale, vaid kasvatage neid Issandaõpetuses ja manitsuses“ (Ef 6:4).

454. Karjaste kohustusest hingekarja suhtes räägib Pühakiri nii: „Hoidke teile hoida antud Jumala karja mitte sundusest, vaid vabast tahtest Jumala meele järele, mitte alatuma kasu tõttu, vaid innust, mitte isandaina valitsedes kogudusi kui liisuosi, vaid olles karjale eeskujuks“ (1Pe 5:2-3).

455. Pühakiri räägib *valitsejate* ning *ülemuste* ametist nõnda: „Isandad, tehke oma orjadele, mis on õige ja kohus, ja teadke, et ka teil on Issand Taevas!“ (Kl 4:1).

456. Kui juhtub, et vanemad või ülemused hakkavad nõudma midagi sellist, mis on usu või Jumala Seaduse vastu, siis tuleb nendele ütelda nii, nagu ütlesid apostlid juudarahva ülemustele: „Kas on õige Jumala ees teid rohkem kuulata kui Jumalat?“ (Ap 4:19). Usu ja Jumala Seaduse eest peab kannatama kõike, mis ka ei juhtuks (vt sealsamas).

457. Omadust või voorust, mida nõuab inimeselt viies käsk, nimetatakse **kuulekus**.

Kuuendast käsust

458. Kuuenda käsuga keelatakse *tapmine* või mistahes moel ligimese elu äravõtmine.

459. Kuid mitte igasugune elu äravõtmine inimeselt on seadusevastane tapmine. Seadusevastaseks tapmiseks ei peeta, kui elu võetakse ära kohustuse järgi, näiteks 1. Kui kurjategijat *karistatakse* surmaga õiglase kohtu järgi; 2. Kui tapetakse vaenlane *sõjas*, kaitses sellega oma isamaad.

460. Juhuslikku tapmist, mil tapetakse kogemata ja ettekuvatsemata, tuleb mõista nii. Tahtmatut tapjat ei saa pidada süütuks, kui ta pole kasutanud kõiki vajalikke ettevaatusabinõusid, et vältida isegi juhuslikku tapmist. Igatahes ta vajab oma südametunnistuse puhastamist Kirikus seatud korra järgi (patukahetsuse Salasus).

461. Lisaks vahetult seadusevastasele tapmisele mistahes relvaga, kuuluvad selle kuritöö hulka järgmised sellele sarnased juhtumid: 1. kui kohtunik *mõistab hukka* kohtualuse, kelle *tegelik süüitus* on kohtunikule teada; 2. kui keegi *varjab* või *vabastab tapja* ning annab sellega talle võimaluse uute mõrvade sooritamiseks; 3. kui kellelgi oli võimalus päästa ligimest surmast, kuid *ei teinud seda*, nagu näiteks rikas laseb vaesel nälga surra; 4. kui keegi *koormab* alluvaid ülejõu käiva töö ning karmide karistustega ning kiirendab sellega nende surma; 5. kui keegi prassimise ning teiste *pattudega lühendab omaenda elu*.

(jätkub järgmises numbris...)

Pantokratori fond

Piiskopkonna arendamiseks ja vaimulike toetamiseks on avatud pangakonto (uendatud) **SEB EE961010220202116229**. Konto omanik: **Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik**. Konto nimetus: **Pantokraator**. Selgitus: **Annetus**.